

ΤΟ ΝΕΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗΣ ΤΟΥ ΚΟΙΛΟΥ ΤΟΥ ΔΙΟΝΥΣΙΑΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

*Κωνσταντίνος Μπολέτης και Κλήμης Ασλανίδης, αρχιτέκτονες-αναστηλωτές
Μαυροειδής Μαυροειδόπουλος, αρχαιολόγος*

Το κοίλο του Θεάτρου του Διονύσου, εκτεινόμενο σε εμβαδόν δέκα περίπου στρεμμάτων, δεσπόζει ως το κυρίαρχο στοιχείο της Νότιας Κλιτύς της Ακροπόλεως, όχι μόνον λόγω του μεγέθους και της χαρακτηριστικής μορφής του, αλλά και λόγω της τεράστιας ιστορικής σημασίας του. Την έκταση αυτή, σε συνδυασμό με την ολόλιθη κατασκευή του, απέκτησε μόνον μετά τα μέσα του 4ου π.Χ. αιώνα, επί ρήτορος Λυκούργου.

Από το δεύτερο μισό του 19ου αιώνα –εποχή της πλήρους αποκάλυψής του Θεάτρου– μέχρι σήμερα δεν είχε παρουσιαστεί κάποια συστηματική πρόταση αναστήλωσης του κοίλου. Την δεκαετία του 1970, υπό την πίεση της ετοιμορροπίας στην οποία είχε περιέλθει το ανάλημμα της ανατολικής παρόδου, συγκροτήθηκε Επιστημονική Επιτροπή από το Υπουργείο Πολιτισμού, η οποία ανέθεσε τη μελέτη του μνημείου στον γερμανό αρχιτέκτονα W. Wurster. Παράλληλα, με εργασίες αποτύπωσης, πραγματοποιήθηκαν την εποχή εκείνη συγκολλήσεις εδωλίων και κατασκευάσθηκε ανοικτός αγωγός ομβρίων στο ανώτερο τμήμα της ανατολικής πλευράς του. Μετά το 1980, εργασίες στο μνημείο πραγματοποιήθηκαν υπό την εποπτεία του καθ. Μανώλη Κορρέ. Το 1984

εκπονήθηκε μελέτη αναστήλωσης του αναλήμματος της ανατολικής παρόδου, από την Ελένη Μακρή, η οποία έχει πλέον εφαρμοστεί πλήρως. Παράλληλα, έχει ξεκινήσει η εφαρμογή μελέτης αποκατάστασης του αναλήμματος της δυτικής παρόδου, που εκπόνησε η αρχιτέκτων Αθηνά Σαμαρά. Η νέα Επιτροπή του Θεάτρου και Ιερού του Διονύσου, υπό την προεδρία του Αλέξανδρου Μάντη, διευθυντή της ΛΖ' ΕΠΚΑ, ενέταξε την αποκατάσταση του κοίλου στις προτάσεις της για χρηματοδότηση από το Γ' ΚΠΣ, αφού το τμήμα αυτό του Θεάτρου ετίθετο, σε κάθε ευκαιρία, ως το μέγιστο αναστηλωτικό αιτούμενο στον χώρο ευθύνης της.

Η εκπόνηση της μελέτης για τη σταδιακή αποκατάσταση και ανάδειξη του κοίλου του Θεάτρου άρχισε το Φεβρουάριο και ολοκληρώθηκε τον Σεπτέμβριο του 2003. Εγκρίθηκε, μετά από γνωμοδότηση του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου, τον Ιανουάριο του 2004. Προηγήθηκαν αναλυτική τεκμηρίωση των διασπάρτων εδωλίων, δημιουργία σχετικής ηλεκτρονικής βάσης δεδομένων και τοπογραφική αποτύπωση του μνημείου, που επέτρεψε τη δημιουργία ψηφιακών σχεδίων μεγάλης ακρίβειας, τα οποία αξιοποίησαν τα προϋπάρχοντα σχέδια των Wurster - Καζαμιάκη,

Αποψη του Διονυσιακού Θεάτρου από την Ακρόπολη.

ΤΟ ΝΕΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗΣ ΤΟΥ ΚΟΙΛΟΥ ΤΟΥ ΔΙΟΝΥΣΙΑΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

σε ό,τι αφορά στο κοίλο, και άλλων μελετητών σε ό,τι αφορά στα υπόλοιπα τμήματα του μνημείου.

Ό,τι σώζεται σήμερα από τα εδώλια του κοίλου είναι στην ουσία μικρό μόνο τμήμα του γιγάντιου αρχικού έργου: οι κατώτερες σειρές των κερκίδων. Το μεγαλύτερο μέρος του ανώτερου τμήματος του μνημείου χαρακτηρίζεται από παντελή έλλειψη αρχιτεκτονικών καταλοίπων. Εξαίρεση αποτελούν τα υπολείμματα της υποδομής του διαζώματός του, από κροκαλοπαγή λίθο, το οποίο αποτελούσε και τμήμα του αρχαίου Περιπάτου, της δημόσιας δηλαδή οδού που περιέτρεχε την Ακρόπολη.

Τη γενική εικόνα του μνημείου υποβαθμίζει σήμερα η παρουσία μίας δυσάρεστης σαθρής επίχωσης, ενώ η γεωμετρικά άμορφη διευθέτηση των πρσάνων προκαλεί ασάφειες ως προς την αρχική μορφή και έκτασή του, ιδιαίτερα στις περιοχές μεγάλης απώλειας αρχικών υψών, της τάξης των 8 μέτρων από την αρχαιότητα, που άπτονται των εξωτερικών πλευρικών αναλημμάτων.

Στα διατηρούμενα τμήματα του κοίλου διαπιστώνονται ποικίλα μορφολογικά και δομικά προβλήματα, κυρίως στις ανώτερες περιοχές. Τα σημεία αυτά έχουν εν πολλοίς προέλθει από νεότερες ανασυρθέσεις σειρών και εμφανίζουν αποκλίσεις από τις αρχικές γραμμές χάραξης. Διάσπαρτα εδώλια, ολόκληρα ή αποτμήματά τους, συγκροτούν σειρές,

στην προσπάθεια των παλαιών ανασκαφών να αποκατασταθεί προχείρως η κλιμακωτή διάταξη.

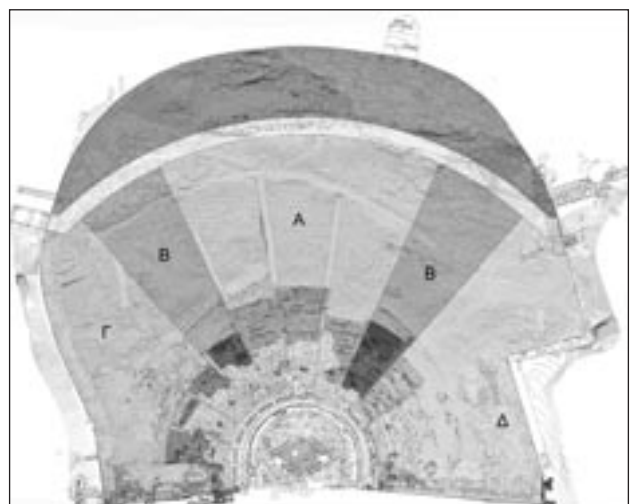
Αργοί λίθοι έχουν περιστασιακά επιστρατευθεί για την υποστήριξη ετοιμόρροπων εδωλίων, ενώ αργολιθοδομές με αρχαίο υλικό λειτουργούν ως αναλημματικά τοιχώρια για τη συγκράτηση μετακινούμενων χωμάτων. Ο αυτοσχέδιος αυτός τρόπος επέμβασης αναμφισβήτητα υποβαθμίζει το μνημείο. Παράλληλα, εξαπατά τον επισκέπτη, που πιθανώς αναγινώσκει λανθασμένα την παρουσία μίας ύστερης ιστορικής φάσης, χαρακτηριζόμενης από κατασκευαστικές απλουστεύσεις και ατέλειες.

Στο μεγαλύτερο μέρος του μνημείου η απορροή των ομβρίων υδάτων γίνεται ανεξέλεγκτα μέσω νεροσυρμών, που σχηματίστηκαν με φυσικό τρόπο ή βοήθηθηκαν από στοιχειώδη εξωτερική παρέμβαση. Η απόπλυση υποστηρικτικού υλικού σε συνδυασμό με τη σταδιακή μεταφορά χωμάτων και την κατάχωση άλλων σημείων αποτελούν διαρκείς πηγές πρόκλησης σοβαρών προβλημάτων. Τα φαινόμενα αυτά αποβαίνουν ιδιαιτέρως δραματικά στο ανατολικό τμήμα, περιοχή όπου υποβαθμίζεται ακόμη περισσότερο το μνημείο, η αρχική ποιότητα και ακρίβεια της κατασκευής του οποίου ήταν εξαιρετική.

Τα κύρια συμπτώματα της παθολογίας του πειραϊκού ακτίτη έχουν αντιμετωπισθεί από το εκτεταμένο πρόγραμμα συγκολλήσεων και επιφανειακής συντήρησης

Κάτοψη του σωζόμενου τμήματος του κοίλου του Διονυσιακού Θεάτρου
(Σύνθεση επιμέρους αποτυπώσεων W. Wurster - Κ. Καζαμιάκη,
Μ. Κορρέ και άλλων μελετητών Επιτροπής
Διονυσιακού Θεάτρου - Α' ΕΠΚΑ).

Κάτοψη του κοίλου στην οποία σημειώνονται οι τομείς που αντιστοιχούν στα στάδια του αναστηλωτικού προγράμματος
(Σύνθεση επιμέρους αποτυπώσεων W. Wurster - Κ. Καζαμιάκη, Μ. Κορρέ
και άλλων μελετητών Επιτροπής Διονυσιακού Θεάτρου - Α' ΕΠΚΑ).

ΤΟ ΝΕΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗΣ ΤΟΥ ΚΟΙΛΟΥ ΤΟΥ ΔΙΟΝΥΣΙΑΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

των δεκαετιών 1970 και 1980. Σήμερα, η κατάσταση διατήρησης των συντηρημένων λίθων κρίνεται γενικά ικανοποιητική.

Προβλήματα προκαλούνται και από την αυτοφύη βλάστηση, τόσο στα χωμάτινα πρανή όσο και στις κατώτερες περιοχές, όπου αναπτύσσεται στους διευρυμένους αρμούς μεταξύ των εδωλίων, τα κενά των ρηγματώσεων και τις μικρές οπές, που οφείλονται σε τοπικές απώλειες υλικού. Το φαινόμενο αυτό αλλοιώνει την εικόνα του μνημείου και παραμένει ένα έντονο πρόβλημα, το οποίο αντιμετωπίζεται μόνο με συχνές και επισταμένες αποψιλώσεις.

Η μεγάλη έκταση του μνημείου κατέστησε αναγκάιο τον επιμερισμό του προτεινόμενου έργου σε αναστηλωτικά στάδια, για ευνόητους οικονομοτεχνικούς λόγους. Κάθε ένα από αυτά εστιάζει σε διακεκριμένη χωρική ενότητα του κοίλου και εντάσσεται στις προδιαγραφές που έθεσε η εγκεκριμένη μελέτη, η οποία καθορίζει το γενικό πλαίσιο αρχών και προσδιορίζει τα όρια ανάπτυξης της αναστήλωσης.

Οι τομείς της σταδιακής αποκατάστασης είναι τέσσερις και έχουν ως εξής:

Τομέας Α: Κερκίδες VI-VIII. Πρόκειται για τις τρεις μεσαίες κερκίδες του μνημείου. Σώζουν αρκετά εδώλια σε αρχικές θέσεις, ενώ τα ανώτερα, χωμάτινα –σήμερα– τμήματά τους καταλήγουν στον αρχαίο Περίπατο.

Τομέας Β: Κερκίδες V και IX. Πρόκειται για τις δύο κερκίδες που βρίσκονται εκατέρωθεν του τομέα Α. Τα ανώτερα, χωμάτινα τμήματά τους καταλήγουν στις ταπεινωμένες, ως προς την αρχική τους στάθμη, πλευρικές απολήξεις του Περιπάτου.

Τομέας Γ: Κερκίδες I-IV. Οι κερκίδες αυτές βρίσκονται σε μέτρια κατάσταση διατήρησης και παρουσιάζουν το κοινό χαρακτηριστικό της κατάληξής τους στο δυτικό πλευρικό ανάλημμα.

Τομέας Δ: Κερκίδες X-XIII. Σώζονται σε ιδιαίτερα αποσπασματική κατάσταση και έχουν τμηματικά ανασυντεθεί από διάσπαρτο υλικό. Καταλήγουν στο ανατολικό πλευρικό ανάλημμα και η αποκατάστασή τους προϋποθέτει εκτεταμένη αποσυναρμολόγηση των υφισταμένων σήμερα σειρών τους.

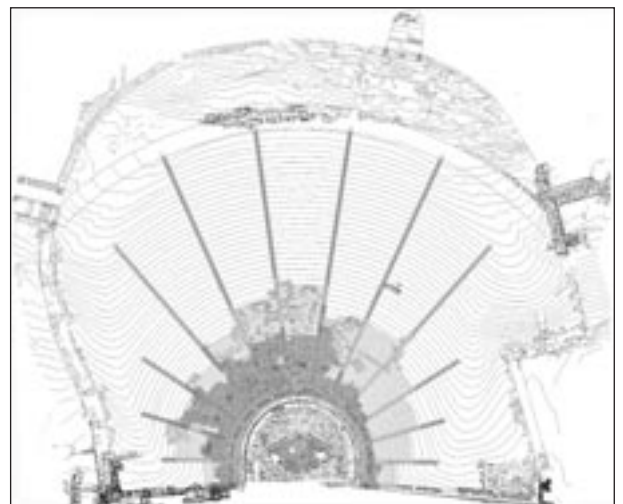
Η τελική επέμβαση θα καλύψει σταδιακά όλους τους τομείς του κοίλου· ωστόσο, δόθηκε προτεραιότητα στον τομέα Α κατά τη διατύπωση της πρώτης αναλυτικής πρότασης. Η επιλογή αυτή οφείλεται στην κεντρική θέση του και τη συνακόλουθη σημασία του για το μνημείο.

Βασική αρχή της πρότασης αποτελεί ο περιορισμός στο ελάχιστο των επεμβάσεων στις αδιατάρακτες περιοχές του κοίλου. Έτσι, μία ιδιαίτερα εκτεταμένη περιοχή δεν προτείνεται να δεχθεί επεμβάσεις.

Τα τμήματα του κοίλου που βρίσκονται επάνω από το όριο της περιοχής αυτής αποτελούν σημεία με

Αεροφωτογραφία του κοίλου στην οποία σημειώνεται η περιοχή που δεν θα δεχθεί επεμβάσεις (με ανοικτό τόνο) και το τμήμα το οποίο θα αποκατασταθεί (με σκουρότερο τόνο).

Κάτοψη της αναστηλωτικής πρότασης του κοίλου του Διονυσιακού Θεάτρου (Σχεδιαστικό υπόβαθρο: σύνθεση επιμέρους αποτυπώσεων W. Wurster - Κ. Καζαμάκη, Μ. Κορρέ και άλλων μελετητών Επιτροπής Διονυσιακού Θεάτρου - Α' ΕΠΚΑ).

ΤΟ ΝΕΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗΣ ΤΟΥ ΚΟΙΛΟΥ ΤΟΥ ΔΙΟΝΥΣΙΑΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

κατά χώραν σωζόμενο, αλλά και διάσπαρτο αρχιτεκτονικό υλικό, στις οποίες προτείνονται αναδομήσεις σειρών με μικρές συμπληρώσεις, καθώς και επεμβάσεις στις σημερινές επιχώσεις.

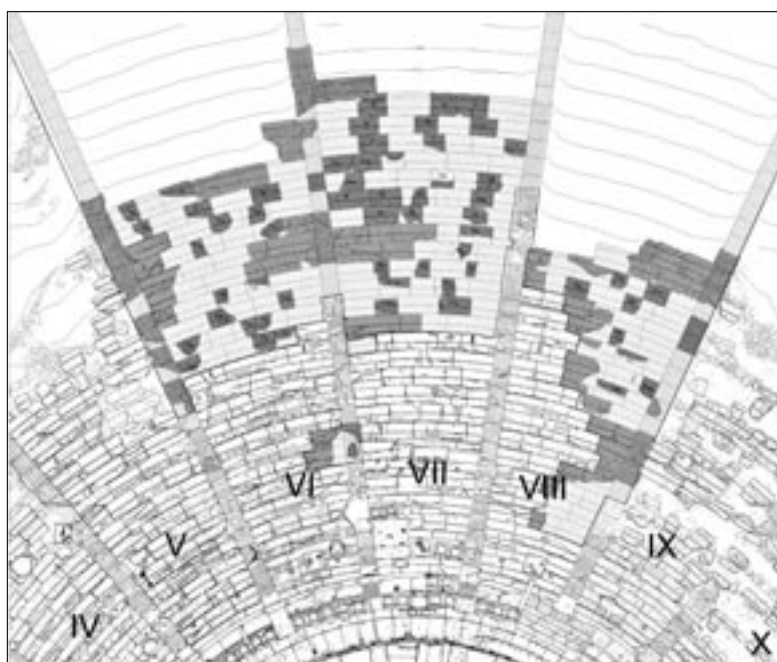
Με κριτήριο το ανώτατο, κατά χώραν σωζόμενο, εδωλίο κάθε κερκίδας προσδιορίζονται τα αντίστοιχα άνω όρια των περιοχών αποκατάστασης. Η βασική αρχή είναι η εξής: τα αναδομούμενα τμήματα κάθε επιμέρους κερκίδας αναπτύσσονται έτσι, ώστε να υποστηρίζεται στατικά το αντίστοιχο, υψηλότερα ιστάμενο, μεμονωμένο εδωλίο ή σύνολο αρχαίων εδωλίων. Ο κανόνας αυτός δεν τηρείται, ωστόσο, στην περίπτωση των ακραίων ανατολικών κερκίδων, αφού εκεί τα κατά χώραν σωζόμενα υπολείμματα εδωλίων βρίσκονται πολύ χαμηλά, ώστε να προσφέρουν αποδεκτά όρια για μία ουσιαστική και σύμμετρη αναβάθμιση του συνόλου. Οι κερκίδες αυτές προτείνεται να λάβουν μία ανάπτυξη αντίστοιχη με εκείνη της δυτικής πλευράς, βάσει εκτενούς θεωρητικής αιτιολόγησης, που αναπτύσσεται στην μελέτη.

Καταμετρήθηκαν περί τα 480 εδωλία ή θραύσματα εδωλίων εντός του κοίλου, και επιπλέον 495 εδωλία σε δύο σύγχρονους αποθέτες, ενώ με τις εργασίες που λαμβάνουν χώρα στη Νότια Κλιτύ ο αριθμός των διασπάρτων εδωλίων αυξάνεται συνεχώς. Ως βασική

αναστηλωτική αρχή τίθεται η επανένταξη σε ομόλογη θέση όλων των αυτοτελώς σωζόμενων διασπάρτων εδωλίων καθώς και εκείνων που διατηρούν το πλήρες αρχικό τους μήκος ή πλάτος, για λόγους που αναλύονται σε ειδικό κεφάλαιο της μελέτης. Εκεί παρουσιάζονται, παράλληλα, και οι τρόποι διαχείρισης των αρχιτεκτονικών μελών για την αντιμετώπιση δυσκολιών επιτυχούς συναρμογής, που σχετίζονται με τις διαπιστούμενες διαφορές των ομόλογων διαστάσεων των εδωλίων μεταξύ τους. Για παράδειγμα, το ύψος του κατακόρυφου μετώπου της προβολής του κυρίως καθίσματος κυμαίνεται από 8,8 έως 12,5 εκ.

Τα 218 διάσπαρτα εδωλία, που ανταποκρίνονται στα κριτήρια επανένταξης, κατανέμονται αναλογικά σε όλες τις κερκίδες για τον ισόρροπο εμπλουτισμό των αναδομούμενων περιοχών. Συνυπολογίζοντας τον αριθμό των κατά χώραν σωζόμενων εδωλίων, το ποσοστό του αρχαίου υλικού μετά την συνολική αποκατάστασή του θα ανέρχεται στο 60% περίπου στα αναδομούμενα τμήματα. Στο σύνολο του κοίλου, το ποσοστό των αρχαίων εδωλίων θα καλύπτει περίπου το 75%.

Στις κερκίδες VI, VII, και VIII, που αποτελούν τον πρώτο τομέα επέμβασης, εντάσσονται 19, 31 και 8 διάσπαρτα εδωλία αντίστοιχα. Η επιλογή τους έγινε

Πρόταση αναστήλωσης του κεντρικού τομέα (Α). Κάτοψη. Με ανοικτό τόνο σημειώνονται οι νέοι λίθοι, με ενδιάμεσο τόνο οι κατά χώραν σωζόμενοι και με σκούρο τόνο οι διάσπαρτοι επανεντασσόμενοι λίθοι (Σχεδιαστικό υπόβαθρο: αποτύπωση W. Wurster - Κ. Καζαμάκη).

ΤΟ ΝΕΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗΣ ΤΟΥ ΚΟΙΛΟΥ ΤΟΥ ΔΙΟΝΥΣΙΑΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

κατόπιν συγκρίσεως των μετρητικών δεδομένων τους με εκείνα των κατά χώραν σωζομένων. Προτείνεται η εναλλαγή στη χρησιμοποίηση αρχαίου και νέου υλικού, ώστε το τελευταίο, με κατάλληλες διορθώσεις, να μπορέσει να παραλάβει τις μικροδιαφορές των αρχαίων εδωλίων και να λειτουργήσει ως καταφραγή. Παράλληλα, έχει εφαρμοσθεί ο κανόνας των μη διασταυρούμενων αρμών και έχει ακολουθηθεί ο τρόπος ακανόνιστης εναλλαγής εδωλίων, με σαφώς διαφοροποιημένα μήκη.

Τα νέα εδώλια και τα συμπληρώματα των αρχαίων προτείνεται να κατασκευαστούν από φυσικό λίθο. Οι πρόσφατες αποφάσεις του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου για τη χρήση τραβερτίνη Κορινθίας ως λίθου υποκατάστατου του Πειραϊκού Ακτίτη στα αναστηλωτικά προγράμματα του Ιερού Βόθρου του Ασκληπιείου καθώς και η εξασφάλιση τέτοιου υλικού από την Διεύθυνση Αναστήλωσης Αρχαίων Μνημείων για έργα της Ακροπόλεως, παρέχουν μία λύση στο σχετικό πρόβλημα. Ο προσπορισμός πειραϊκού ακτίτη για το κοίλο από το λατομείο του Χατζηκυριάκειου Ιδρύματος στον Πειραιά, το οποίο εξασφάλισε τις απαιτούμενες ποσότητες λίθου για την αναστήλωση των αναλημμάτων των παρόδων, αντιμετωπίζει μεγάλες οικονομοτεχνικές δυσκολίες.

Οι εργασίες μερικής ανάδειξης της γεωμετρίας του μνημείου επιβάλλουν μικρή ανακατανομή των γαιών. Κάθε αναμόχλευση επιχώσεων κατά τη νέα επέμβαση θα γίνει με τη σύγχρονη επιστημονική πρακτική και μόνο επιφανειακά. Για τη σταθεροποίηση των πρανών θα προηγηθεί επιφανειακή απομάκρυνση χωμάτων σε κλιμακωτά επίπεδα. Το ίδιο χώμα θα κοσκινίζεται, θα αναμιγνύεται με μικρά τεμάχια λίθου σε προσδιορισμένη αναλογία και θα επιστρέφει σε διαδοχικές στρώσεις, με αντίθετη κλίση. Σε σχετικό κεφάλαιο της μελέτης προτείνονται λύσεις και για τον τρόπο απορροής των ομβρίων υδάτων, έως την πλήρη αποκατάσταση του μνημείου.

Παράλληλα, έχει προταθεί και η προς τα άνω προέκταση των κλιμάκων του μνημείου, στα πλαίσια της αναβάθμισής του ως ασφαλούς επισκέψιμου χώρου. Οι άνοδοι αυτές έχουν σήμερα τη μορφή αλλεπάλληλων χωμάτινων αναβαθμών, στηριγμένων με αναλημματικές σανίδες.

Ο Περίπατος προτείνεται να αποκατασταθεί στα αρχικά του μεγέθη, χωρίς την κατασκευή αναλημματικών τοιχαριών ή άλλων εμβόλιμων στοιχείων, που θα συνιστούσαν έντονη περιβαλλοντική και αρχιτεκτονική παρέμβαση. Η προέκταση των κλιμάκων στα προβληματικά άκρα του κοίλου (τομείς Γ και Δ),

Αποψη του κοίλου του Διονυσιακού Θεάτρου από τα νοτιοανατολικά.

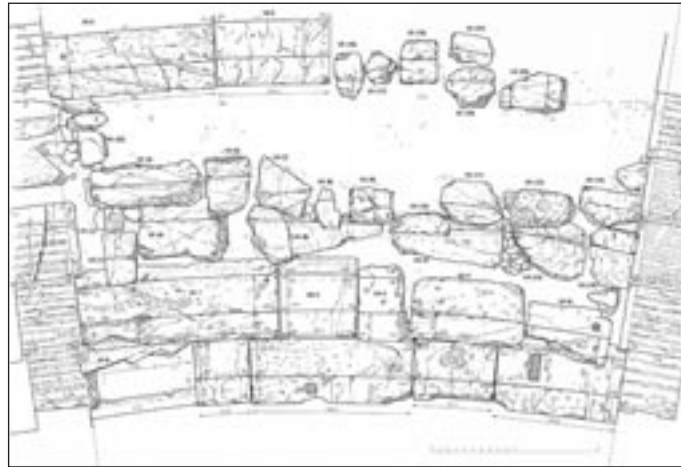
ΤΟ ΝΕΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΑΣΤΗΛΩΣΗΣ ΤΟΥ ΚΟΙΛΟΥ ΤΟΥ ΔΙΟΝΥΣΙΑΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

με τις μεγάλες απώλειες υψών των αρχικών επιχώσεων, εξαιτίας της διάλυσης των πλευρικών αναλημάτων, θα γίνει έως το σημείο που επιτρέπουν τα υψομετρικά δεδομένα.

Στις περιοχές αυτές, τα προτεινόμενα προγράμματα αποκατάστασης των άνω σειρών δύνανται να

εφαρμοστούν, χωρίς να επιβάλλεται η αύξηση των υψών στα πλευρικά αναλήματα. Ειδικότερα, οι προτάσεις για τις δύο ακραίες κερκίδες είναι απολύτως συμβατές με τα ύψη που θα προσδώσουν στα αναλήματα των παρόδων τα εκεί εκτελούμενα αναστηλωτικά προγράμματα. Σε κάθε περίπτωση, ωστόσο, στις μελλοντικές προτάσεις εφαρμογής για τους τομείς Γ και Δ θα συνεκτιμηθούν οι μέχρι τότε διαμορφωμένες προοπτικές για την αποκατάσταση των πλευρικών αναλημάτων του μνημείου.

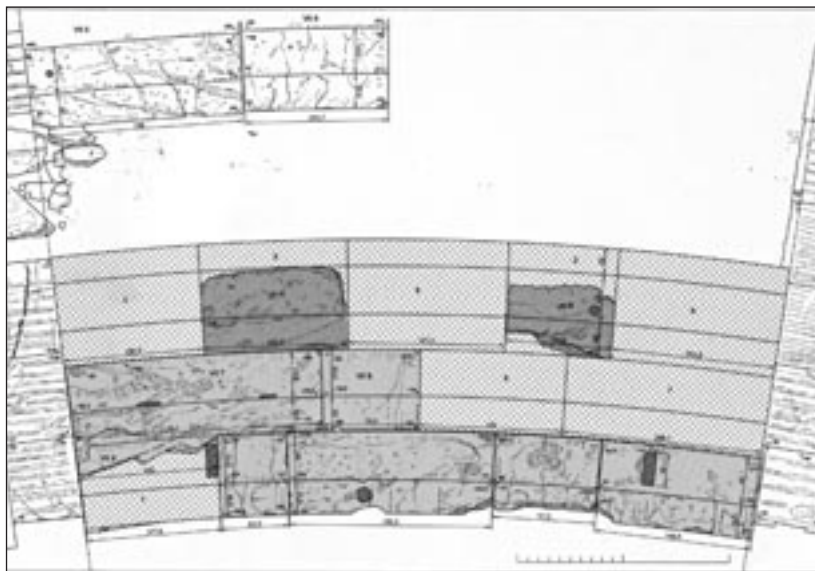
Η εφαρμογή του πρώτου αναστηλωτικού προγράμματος θα λειτουργήσει πιλοτικά, τροφοδοτώντας

Κάτοψη της περιοχής του πιλοτικού προγράμματος αναστήλωσης στην κεντρική κερκίδα του μνημείου.

το έργο με την εμπειρία και τεχνογνωσία που απαιτείται για ένα τόσο σημαντικό εγχείρημα. Ήδη έχουν αρχίσει εργασίες συγκολλήσεων στο σύνολο του μνημείου και αποκατάστασης σε τρεις σειρές της κεντρικής κερκίδας VII. Οι εργασίες συνοδεύονται από εξαντλητική έρευνα για την

ανεύρεση συνανηκόντων θραυσμάτων εδωλίων. Το πρόγραμμα αναστήλωσης του κοίλου του Διονυσιακού Θεάτρου αποτελεί ασφαλώς το μεγαλύτερο από τα τρέχοντα αναστηλωτικά προγράμματα της Επιτροπής Διονυσιακού Θεάτρου - Ασκληπιείου. Οι επεμβάσεις στο κοίλο του Θεάτρου, σε συνδυασμό με τα εν εξελίξει προγράμματα στο ανάλημα της δυτικής παρόδου, στο χορηγικό μνημείο του Θρασύλλου καθώς και στα επιμέρους μνημεία του Ασκληπιείου, προσλαμβάνουν καθοριστικό χαρακτήρα, αφού σταδιακά θα δημιουργήσουν νέα δεδομένα στην κατανόηση του χώρου της Νότιας Κλιτύος της Ακροπόλεως.

Κάτοψη της αναστηλωτικής πρότασης για την περιοχή του πιλοτικού προγράμματος.